

Bufff Sverige svarar på remiss

En straffreform
(SOU 2025:66)

En straffreform

Inledning

Buff Sverige är en barnrättsorganisation som arbetar för att synliggöra och stärka barn och unga som har en frihetsberövad förälder eller annan nära anhörig. Varje år lever tiotusentals barn i Sverige med denna erfarenhet. De har inte själva begått något brott, men påverkas djupt av kriminalitet, rättsprocesser och frihetsberövanden. Dessa barns verklighet är ofta osynlig i kriminalpolitiska sammanhang.

Vi lämnar vårt remissvar för att bidra med kunskap om denna ofta förbisedda grupp. Vårt perspektiv utgår från Barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag. Trots detta ser vi att barnperspektivet i stort sett är frånvarande i straffreformutredningen, vilket vi menar är en allvarlig brist.

Barn som osynliga brottsoffer

När en förälder frihetsberövas blir barnet i praktiken ett osynligt brottsoffer. Separationen innebär en förlust av vardaglig kontakt och trygghet. Många barn beskriver en vardag präglad av oro, stress och psykisk ohälsa. Andra berättar om stigmatisering, skam och mobbning som leder till isolering.

Utöver detta lever många familjer i en mycket svår ekonomisk situation. När en förälder frihetsberövas minskar ofta hushållets inkomster drastiskt och basbehoven, som mat, kläder och en trygg bostad, blir inte alltid tillgodosedda. Ekonomisk utsatthet förstärker barnens känsla av otrygghet och kan göra det svårt för dem att delta i samma aktiviteter som sina jämnåriga.

Straffet slår alltså inte bara mot den som döms, utan också mot barn och familjer som ofrivilligt drabbas av konsekvenserna. Barn till frihetsberövade föräldrar löper dessutom en ökad risk att själva hamna i kriminalitet eller annan utsatthet senare i livet. Att inte erkänna detta innebär att man bortser från en central dimension av kriminalpolitiken och riskerar att reproducera utanförskap och ohälsa över generationer.

Övergripande synpunkter på reformen

Vi ser positivt på ambitionen att minska användningen av korta fängelsestraff. Att fler straff kan avtjänas i frihet kan bidra till färre separationer mellan barn och förälder, vilket ligger i linje med Barnkonventionens krav på att barn inte ska skiljas från sina föräldrar i onödan. Denna potential riskerar dock att gå förlorad om barnets bästa inte uttryckligen vägs in i beslutet.

Samtidigt ser vi risker i att vårdrelaterade påföljder minskar. Föräldrar med beroende eller psykisk ohälsa kan i större utsträckning dömas till fängelse i stället för att få stöd och behandling. Många av de föräldrar som redan är frihetsberövade har en beroendeproblematik i grunden och behöver kunna erbjudas vård både inom och utanför kriminalvården. I vissa fall är missbruk eller ohälsa själva grundproblematiken, då är fängelse inte en lösning, utan snarare ett hinder för återhämtning och ett fungerande föräldraskap.

Bufff möter dagligen barn som lever med konsekvenserna av en förälders frihetsberövande. Vi ser hur avgörande det är att föräldern får rätt stöd för att kunna vara en trygg vuxen i barnets liv. Alternativa påföljder som samhällstjänst och övervakning kan vara positiva, men de måste utformas med barnets perspektiv i centrum.

Barnperspektivet är uppfyllt först när barnet både har möjlighet till kontakt med sin förälder och när föräldern får det stöd som krävs för att kunna vara en trygg och fungerande omsorgsperson. Det räcker inte att barnet har kontakt, föräldern måste också ges förutsättningar att vara närvarande och stabil. Utan rätt stöd riskerar barnen själva att hamna i ett långvarigt utanförskap präglad av psykisk ohälsa, ekonomisk utsatthet och egen kriminalitet.

Rekommendationer

Bufff menar att straffreformen måste kompletteras med tydliga mekanismer för att skydda barns rättigheter. Barnkonsekvensanalys bör göras obligatoriska i allt påföljdsarbete och vid alla lagändringar inom kriminalpolitiken. Barnets bästa måste alltid vägas in vid beslut om villkorligt fängelse, övervakning och samhällstjänst, särskilt när det gäller föräldrar med omsorgsansvar.

Barn till frihetsberövade måste erkännas som indirekta brottsoffer, med rätt till information, stöd och delaktighet. Vi anser också att förslaget om att avskaffa vårdrelaterade påföljder inte bör genomföras innan det finns likvärdiga, barnanpassade alternativ som kan möta både förälderns vårdbehov och barnets behov av trygghet och kontinuitet. Annars riskerar barnets situation att till och med förvärras.

Avslutning

Straffreformen innebär viktiga förändringar av påföljdssystemet och innehåller förslag som kan minska användningen av korta fängelsestraff, till förmån för straff som kan avtjänas i frihet. Detta kan vara positivt för barn, eftersom det kan innebära färre separationer. Samtidigt riskerar reformen att bli ofullständig och i värsta fall skadlig om barns situation inte tydligt beaktas.

Varje år påverkas tiotusentals barn i Sverige när en förälder frihetsberövas. Deras röster vittnar om oro, stigma och försämrade livsvillkor.

Påföljdssystemets konsekvenser stannar aldrig vid den dömden, utan drabbar också barnen. Att erkänna deras utsatthet är en förutsättning för att skapa en kriminalpolitik som är rättssäker, human och barnrättsanpassad.

För Buff är det därför avgörande att straffreformen inte genomförs utan att barnperspektivet integreras fullt ut. Med krav på barnkonsekvensanalyser, erkännande av barn som indirekta brottsoffer och en utveckling snarare än avveckling av vårdalternativ kan reformen bli ett steg mot en kriminalpolitik som inte bara värnar rättssäkerhet och brottsoffer i snäv mening, utan också barns bästa och framtid.

Buff står gärna till förfogande för fortsatt dialog och kunskapsdelning för att bidra till ett påföljdssystem som lever upp till Barnkonventionen och sätter barns rättigheter i centrum.

Alejandra Castaneda

Kanslichef,
sakkunnig

Vill du veta mer?

Telefon: 08-501 293 10

Mail: info@bufff.se

Stödtelefon: 020-200 330

Chatta med oss på: www.bufff.se

Organisationen ger stöd och röst till barn och ungdomar med
förälder/familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård.

